

Sebehodnocení na 1. stupni ZŠ (hamburger)

Postup formativního hodnocení

I. Identifikační údaje:

Autor materiálu: Mgr. Marcela Bláhová Blahutová

Název školy, na níž autor působí: ZŠ Bor

II. Kontext:

Cílová skupina: 1. a 2. stupeň ZŠ

Předmět, v němž byla technika realizována: matematika

Další relevantní informace: Tuto techniku formativního hodnocení můžeme využít v jakémkoliv předmětu.

III. Realizace a hodnocení postupu formativního hodnocení:

Popis využití vybraného postupu formativního hodnocení (jeho modifikace)

Žáci na základě probraného učiva v hodině zhodnotí svůj výkon a zaměří se na činnosti, ve kterých se cítí být jistí (nepotřebují další upevňování učiva), a zároveň na ty, kde cítí potřebu se k danému tématu ještě vrátit.

Postup zavádění a realizace postupu formativního hodnocení

Za pomoci pracovního listu Hamburger (viz příloha 2) žáci zhodnotí svou práci, znalosti či dovednosti v jednotlivých hodinách. Shrnou, co se jim podařilo, v čem se cítí být jistí, dobří, a zároveň popíší dovednost, ve které se musí zlepšit.

Žáci si na konci hodin mnohdy ani neuvědomí, kam až se v daném tématu posunuli, co se jim v dnešní hodině dařilo. Tato technika formativního hodnocení motivuje žáky zamyslet se nad aktuálním stavem svých vědomostí a dovedností.

V prvních hodinách jsem žákům vysvětlila, jak tato technika funguje. Dbala jsem na to, aby žáci pochopili, že vyplnění tohoto listu neberu na lehkou váhu a že s ním budeme i nadále pracovat. Upozornila jsem žáky, ať nepíší dlouhá souvětí, ale zaměří se opravdu na to, co se jim během dnešního dne podařilo, a naopak se zamysleli také nad tím, v čem cítí potřebu se zlepšit. V průběhu času jsme se dopracovali k tomu, že mi žáci na zadní stranu pracovního listu napsali také stručnou zpětnou vazbu na moji výuku.

Pracovní list s obrázkem hamburgeru rozdávám žákům na konci vyučovací hodiny. Sdělím jim, kolik času na vyplnění hamburgeru mají. Já jsem nejprve dávala zhruba 5 minut. Zpočátku nebyl ale tento čas dostačující a musela jsem časovou dotaci prodloužit, aby si žáci více promysleli, jak pracovní list s hamburgerem vyplnit. Po postupném zavedení této metody (zhruba 2–3 týdny) žáci na vypracování potřebovali jen pár minut. Důležité je shrnout si s žáky činnosti, které jsme v hodině prováděli, popřípadě specifikovat metody a formy práce, které byly do hodiny zařazeny. Žáci pak snadněji popíší, ve které z aktivit se jim dařilo. Pracovní listy jsem si na konci hodiny vždy vybrala a po přečtení si je nechala u sebe. Druhý den jsem se k této aktivitě v krátkosti vrátila a s žáky sdílela, proč se tento den budeme více věnovat opakování, proč někteří žáci mají jiné pracovní listy než zbytek třídy (potřebovali více upevnit probíranou látku) a proč se například vracíme k látce z minulého týdne. Žáci, kteří nepotřebovali mou pomoc a učivu porozuměli, měli zadanou např. skupinovou práci a řešili problémové úlohy, které si po vypracování zakládali do svého portfolia.

Reflexe učitele

Hamburger používám s žáky hlavně ve chvíli, kdy probíráme novou látku nebo ji procvičujeme. Díky této technice se žáci zaměří na činnost, ve které se musí zlepšit, a zároveň si uvědomí, kolik věcí se jim vlastně ve škole již daří. Mohou je po vypracování ústně odprezentovat sami nebo vše ponechají pouze pro potřeby učitele, který z nich může vyčíst slabiny a silné stránky jednotlivých dětí.

Zavedení této techniky nebylo nikterak složité. Nejsou potřeba žádné speciální pomůcky. Ze začátku zavádění techniky hamburger bylo poměrně náročné, aby se někteří žáci „naučili pochválit“. Narážela jsem na to, že žáci ihned věděli, v čem by se měli zlepšit, ale bylo pro ně poměrně složité, aby vyzdvihli nějakou ze svých schopností, aby se pochválili. Nakonec se hamburger stal nedílnou součástí našich hodin. Žáci si o lísteček s obrázkem hamburgeru sami říkají. Mají potřebu mi za pomoci této techniky sdělit, co se jim během dnešního dne podařilo.

Vidím velký pokrok u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří byli vždy velmi skeptičtí ke svému výkonu v hodinách, nebo naopak příliš vyzdvihovali své úspěchy a nechtěli si připustit, že by se mohli ještě v něčem zlepšit. Z počátku při vyplňování vyžadovali mou pomoc nebo pomoc paní asistentky. Pomohlo jim projít průběh celého dne a dát jim dostatek času na vyplnění.

Následující den se k hamburgerům vracíme. Shrnu, v čem cítí žáci největší problém a nechám je, aby si o jednotlivých částech hodiny společně popovídali. Setkala jsem se s tím, že žáci, kteří měli pocit, že se musí v dané oblasti zlepšit, obdrželi pádné argumenty ze strany spolužáků. Například to, že by se nemuseli cítit tak nejistí, pokud by dávali větší pozor. Mnohdy si spolužáci všímají věci, které jejich kamarády rozptylují, a upozorní je na to. Pozitivní také je, že si vzájemně mezi sebou nabízejí pomoc.

Reflexe žáků

Ptala jsem se žáků, jak vnímají tuto techniku formativního hodnocení. Sdělili mi, že jim přijde fajn se zamyslet nad tím, co jsme vůbec v průběhu celé hodiny/dne/týdne dělali, jaké metody a formy práce jsme prostrídali, co jim vyhovovalo více, co méně, co jim šlo a naopak v čem se cítí být slabší. Dále byli rádi, že pokud ten den nemohou přijít na žádnou aktivitu, která by jim činila problémy (a naopak), nenutím je a vyplní pouze tu část hamburgeru, kterou sami chtějí.

Doporučení při využití v praxi

Doporučila bych u této aktivity být připraveni na to, že žákům bude dělat problém vůbec popsat činnosti, o kterých se chtějí zmínit. Proto je dobré jednotlivé části hodiny s žáky, ještě před

vyplňováním hamburgeru, probrat. S touto technikou se mi pracuje vždy výborně, ale je to tím, že ji žáci již znají.

V začátcích je potřeba se připravit na to, že bude potřeba žákům poskytnout dostatečnou časovou dotaci a mnohdy jim s vyplněním pomoci. (Znovu jim zopakovat cíl hodiny, typy příkladů, které jsme probírali, a konkrétní činnosti, které jsme v hodině dělali.)

Každý z žáků potřebuje individuální čas na to, aby byl schopen co možná nejobjektivněji svou práci zhodnotit. Pokud jsou komentáře v hamburgeru příliš negativní a neodpovídají realitě, je potřeba žáka individuálně podpořit, motivovat ho k další práci a posílit jeho sebevědomí. Třeba tak, že najdeme alespoň malou drobnost, která se mu v rámci hodiny/dne/týdne podařila.

IV. Přílohy, které dokumentují daný postup formativního hodnocení:

Příloha 1: Hamburger v praxi – vyplněný žákem

Příloha 2: Hamburger v praxi – prázdný formulář

V celém materiálu (včetně příloh) jsou použity fotografie, pracovní listy, obrázky, grafy atd. autora (pokud není uvedeno jinak). Fotografie jsou zároveň v souladu s GDPR.

